

Звіт про проведення науково-практичної конференції з міжнародною участю «Філатовські читання — 2015», присвяченої 140-річчю з дня народження академіка В. П. Філатова

Н. В. Пасечнікова, д-р мед. наук, проф., член-кореспондент НАМН України, В. О. Науменко, д-р мед. наук, В. В. Мирненко, наук. співроб., О. Г. Стойловська, ст. наук. співроб., Г. Ю. Аркуша

ДУ «Інститут очних хвороб і тканинної терапії ім. В. П. Філатова НАМН України»; Одеса (Україна)

21–22 травня 2015 року в м. Одеса відбулася науково-практична конференція з міжнародною участю «Філатовські читання — 2015», присвячена 140-річчю з дня народження академіка Володимира Петровича Філатова.

У роботі конференції взяли участь вчені, головні позаштатні спеціалісти з областей України, лікарі-офтальмологи і фахівці суміжних спеціальностей (неонатологи, радіологи, хіміотерапевти, біологи та інш.). Всього було присутньо 824 делегата, у тому числі 808 з усіх областей України: Одеська — 161, Вінницька — 37, Волинська — 16, Дніпропетровська — 59, Донецька — 10, Житомирська — 15, Закарпатська — 10, Запорізька — 35, Івано-Франківська — 33, Київська та м. Київ — 172, Кіровоградська — 8, Луганська — 7, Львівська — 45, Миколаївська — 22, Полтавська — 11, Рівненська — 14, Сумська — 16, Тернопільська — 13, Харківська — 54, Херсонська — 18, Хмельницька — 18, Черкаська — 10, Чернігівська — 13, Чернівецька — 11, а також гості з ближнього і далекого зарубіжжя: Білорусь — 5, Молдова — 4, Грузія — 1, Азербайджан — 1, Польща — 1, Словаччина — 1, Австрія — 1, Перу — 1, США — 1.

У матеріалах конференції опубліковано 227 наукових робіт офтальмологами і фахівцями суміжних спеціальностей (в т.ч. 92 представлено співробітниками Інституту ім. В. П. Філатова).

Директор Інституту очних хвороб ім. В. П. Філатова, д.мед.н., професор, член-кореспондент НАМН України Пасечнікова Наталія Володимирівна відкрила ювілейну конференцію привітальним словом та розпочала урочисте засідання програмною доповіддю «Кератоластика: минуле й майбутнє».

В рамках конференції були проведені 7 пленарних, 2 секційних засідання, одна секція стендових доповідей, 3 сателітних симпозіума та круглий стіл, на яких розглядалися найбільш важливі питання етіології, патогенезу, діагностики, лікування та

профілактики захворювань органа зору. Доповіді провідних вчених та молодих науковців були присвячені найбільш важливим питанням офтальмології: патологія рогівки ока, кератоластика; травми та опіки очей та їх придатків; хірургічні методи лікування катаракти; сучасні підходи до патогенезу і лікування глаукоми; діагностика та лікування новоутворень органа зору, сучасні методи органозберігаючого лікування внутрішньоочних новоутворень; діабетичні ураження очей та їх лікування; вітреоретинальна і лазерна мікрохірургія в лікуванні патології заднього відділу ока; патологія судинної оболонки, сітківки та зорового нерва; дитяча офтальмопатологія; аномалії рефракції і патологія окорухового апарату; тканинна терапія.

На першому пленарному засіданні за темою патологія рогівки, кератоластика та кератопротезування, професор Г. І. Дрожжина представила доповідь, присвячену питанню лікувальної кератоластики в реабілітації хворих з тяжкою запальною патологією рогівки. Проф. С. А. Якименко продемонстрував перші результати клінічного застосування біоінженерної рогівки при кератопластиці високого ризику. Були також представлені доповіді щодо удосконалення методів лікування птеригіуму, лікування грибкових уражень очей з застосуванням фотодинамічної терапії. Наведено клінічний випадок ускладнення операції Ласік з ерозією рогівки та з центральною токсичною кератопатією. Найкращою доповіддю засідання була визнана доповідь «Діагностика та лікування акантамебного кератиту» доповідача з Перу — Lincoln Lavado Landeo.

Друге пленарне засідання було присвячене такому важливому напрямленню офтальмології, як офтальмоонкологія. На ньому обговорювались важливі питання стосовно органозберігаючого лі-

кування хворих на увеальну меланому, лікування рецидивуючих злоякісних епітеліальних пухлин шкіри повік методом радіокріохірургії, методу лікування хворих пухлинами слізних залоз епітеліального генезу. Результати променевої терапії в комбінації з ад'ювантною селективною внутрішньоартеріальною хіміотерапією при лікуванні злоякісних новоутворень орбіти продемонстрував д.мед.н. А. П. Малецький. Професором Н. Ф. Бобровою були презентовані віддалені результати проведення первинної поєднаної (локальної і системної) поліхіміотерапії ретинобластом у дітей.

На третьому пленарному засіданні було обговорено ряд питань щодо покращення якості надання офтальмологічної допомоги при травмах та опіках очей. Продемонстрована хірургічна тактика в лікуванні хворих з великими внутрішньоочними сторонніми тілами, вколюченими в оболонки; проведення первинної вітректомії з застосуванням перфторпропанової ендотампонади у хворих з постконтузійним відшаруванням сітківки. Професором С. А. Якименко були представлені результати застосування кератоксеноімплантату, виготовленого із роگیвки свині, для лікувально-тектонічної кератоластики при післяопікових виразах роگیвки з метою збереження ока від загибелі і відновлення зору за допомогою кератопротезування.

Під час проведення четвертого пленарного засідання було розглянуто низку важливих питань з оптимізації хірургічного лікування катаракти й глаукоми: факоемультсифікація з використанням фемтосекундного лазера у хворих з підвивихом кришталика; критерії оцінки ефективності імплантації торичних інтраокулярних лінз при катаракті в поєднанні з роگیчковим астигматизмом; порівняльний аналіз ефективності комбінованого оперативного лікування при первинній відкритокутовій глаукомі та катаракті. Висвітлено досвід імплантації фільтраційного пристрою EX-PRESS і «ab interno» для трабекулектомії з використанням операційної системи «Trabectome» у хворих на глаукому і катаракту. Розглянуто результати хірургії ускладненої увеальної катаракти у дітей з одночасним субтеноновим введенням пролонгованих кортикостероїдів. Продемонстрована ефективність мікроімпульсної лазерної трабекулоластики в лікуванні псевдоексfolіативної глаукоми.

На п'ятому пленарному засіданні були обговорені деякі питання пріоритетних напрямів розвитку інноваційної діяльності в області офтальмології: результати експериментальної роботи з розробки та застосування термоелектричного пристрою для вивчення розподілу температури в різних відділах ока кролика; клініко-експериментальне обґрунтування застосування високочастотного електрозварювання біологічних тканин для енклеації очного яблука при увеальній меланомі. Практичною та науковою

новизною відрізнялися доповіді д.мед.н. А. Р. Короля: «Порівняльна ефективність анти-ФРЕС препаратів у лікуванні ексудативної форми вікової дегенерації макули» та «Афліберсепт в лікуванні субретинальних неоваскулярних мембран при патологічній короткозорості». Emil Chynn (USA) поділився результатами власних досліджень щодо використання методу лазерної корекції ASA (LASEK, ері-LASEK) для екстремальних випадків міопії, гіперметропії, та/або астигматизму.

В ході шостого пленарного засідання було висвітлено результати досліджень фахівців, що стосуються діагностики, лікування і профілактики патології судинної оболонки, сітківки та зорового нерва. Розглянуто ряд питань щодо місцевого застосування непафенака в комплексному лікуванні передніх увеїтів вірусної етіології; застосування адалімумаба в лікуванні увеїтів. Продемонстровано досвід застосування малоінвазивної методики із застосуванням пролонгованої фармакоінфузії в лікуванні ішемічної нейропатії. Доповідь С. Р. Меджидової (Азербайджан), присвячена результатам комплексного клініко-імунологічного моніторингу пацієнтів з хворобою Бехчета на тлі проведеного лікування, була визнана найкращою на шостому пленарному засіданні.

На сьомому пленарному засіданні за темою «Діабетичні ураження очей та вітреоретинальна хірургія» були представлені результати хірургічного лікування псевдорозривів макули»; клінічний випадок хірургічного лікування емболії гілки центральної артерії сітківки. Продемонстровано досвід використання стероїдних протизапальних препаратів у лікуванні діабетичного набряку макули. Показано вплив інтравітреального введення ранібізумаба на пульсове кровонаповнення ока у хворих діабетичним набряком макули з інтратинальними кістами. Професором О. О. Путієнко представлені результати з оцінки стану зорового аналізатора за даними ряду електрофізіологічних показників у хворих на проліферативну діабетичну ретинопатію після інтравітреальних втручань. Під час роботи засідання обговорено низку питань: активність внутрішньоклітинних ферментів і вміст загального білка в вітреальній рідині хворих на регматогенне відшарування сітківки після вітректомії; роль безпосередньої васкуляризації сітківки в нейропротекції її структур при розвитку діабетичної ретинопатії.

Перше секційне засідання, присвячене особливостям застосування тканинної терапії та перспективам вживання природних біологічно активних речовин в сучасній офтальмології, відкрила професор О. П. Сотнікова доповіддю щодо актуальності застосування тканинної терапії по методу академіка В. П. Філатова в сучасності. Представлені результати застосування комплексної очної мазі на основі

мареполіміела в лікуванні дистрофічних захворювань рогової оболонки, хоріоретинітів, посттравматичної дистрофії і набряку рогівки. Обговорено застосування тканинної терапії в комплексному лікуванні опіків очей, їх наслідків та ускладнень, що дозволяє підвищити ефективність лікування такої важкої патології, як опіки очей. У повідомленні д.біол.н. І. М. Михейцевої викладені нові дані про вплив тривалого введення мелатоніну на метаболічну дисфункцію в умовах хронічного експериментального глаукомного процесу.

На другому секційному засіданні висвітлено актуальні питання сучасних методів діагностики та лікування аномалії рефракції та розладу бінокулярного зору. Були розглянуті питання особливості лікування амбліопічного ока в залежності від виду амбліопії. Висвітлено досвід використання адреноміметиків місцевої дії для лікування комп'ютерного зорового синдрому. В повідомленні професора В. І. Сердюченко та В. І. Ємченко викладені важливі дані про клінічні особливості окорухових порушень при А-V-X — складних окорухових порушеннях, які характеризуються зміною величини горизонтальної девіації при переводі погляду згори донизу, або появою горизонтальної девіації при погляді угору і (або) вниз за наявності ортотропії в первинній позиції.

Представлено результати аналізу демографічної ситуації за поширеністю ретинопатії недоношених на Півдні України.

В рамках конференції відбулося засідання круглого столу з проблем новоутворення і аномалії розвитку судинної системи у дітей. У доповіді професора В. В. Віта викладені дані про особливості патологічної анатомії новоутворень кровоносної системи ока, повік і орбіти у дітей. Під час зустрічі були обговорені важливі питання з епідеміології ангіоматозних утворень органа зору у дітей перших років життя, консервативного лікування дитячих капілярних гемангіом орбіти та періорбітальної області. Висвітлено досвід хірургічного лікування капілярних гемангіом орбіти та періорбітальної області.

У секції стендових доповідей, де було представлено 30 робіт, відбулось жваве обговорення отриманих наукових результатів. За результатами обміну досвідом найкращою стендовою доповіддю була призначена робота «Співдружність академіків Володимира Петровича Філатова і Михайла Олександровича Ясиновського» авторів: О. О. Якименко, О. Я. Тягай, Є. М. Миронюк, Ю. І. Вязовський, Є. С. Чернишова, А. О. Ізбаш.

В рамках конференції пройшли три сателітних симпозиума генеральних спонсорів VALEANT, ALCON, NOVARTIS PHARMA.

Інформаційними спонсорами заходу виступили журнали: «Офтальмологічний журнал», «Офталь-

мологія. Восточная Европа», «Новости медицины и фармации» та медична газета «Здоров'я України».

Напередодні конференції, 20 травня 2015 року була проведена нарада з обласними офтальмологами, присвячена проблемам організації спеціалізованої офтальмологічної служби та перспективам її розвитку.

У ході конференції були розглянуті такі актуальні питання: удосконалення офтальмологічної допомоги, підвищення рівня наукових досліджень, освітньої та організаційно-методичної роботи в галузі офтальмології та можливі шляхи їх вирішення. За результатами обговорення доповідей та обміну досвідом схвалена резолюція:

1. Міністерству охорони здоров'я України:

1.1 Враховуючи високу потребу в кератопластиці, активізувати роботу з патолого-анатомічним бюро по забезпеченню донорським матеріалом для кератопластики з консервацією у вологій камері по методу акад. В. П. Філатова.

1.2. У зв'язку з тим, що герпетичні кератити є найбільш частим показанням до лікувальної кератопластики, необхідно налагодити випуск в Україні протигерпетичної вакцини, яка необхідна для проведення протирецидивного лікування у хворих рецидивуючим герпетичним кератитом.

2. Кафедрам офтальмології вищих навчальних закладів та закладів післядипломної освіти, ДУ «Інститут очних хвороб і тканинної терапії ім. В. П. Філатова НАМН України», лікарям-офтальмологам областей України:

2.1. Забезпечити щорічне навчання лікарів-офтальмологів, особливо лікарів центрів первинної медико-санітарної допомоги, шляхом проведення семінарів, курсів підвищення кваліфікації із залученням провідних спеціалістів кафедр офтальмології удосконалення лікарів, медичних університетів та ДУ «Інститут очних хвороб і тканинної терапії ім. В. П. Філатова НАМН України».

3. Головним офтальмологам областей України:

3.1. Своєчасно (протягом 1–2 доби) направляти хворих з тяжкими опіками очей (3–4 ст.) згідно наказу МОЗ України № 47 від 15.03.2007 р. в опіковий центр Інституту ім. В. П. Філатова.

3.2. Для запобігання ускладнень при травмах, хворі з внутрішньоочними сторонніми тілами (ВОСТ) повинні направлятися для оперативного лікування в центри з відповідним обладнанням. Важливо дотримуватись диференційного підходу до методу оперативного лікування хворих з проникаючими пораненнями ока і наявністю ВОСТ.

3.3. В зв'язку з тим, що пухлини вік займають перше місце в офтальмоонкології, для ранньої діагностики та з метою зменшення частоти онкозахворюваності рекомендовано проводити цитогістологічне або гістоморфологічне дослідження та динамічне спостереження хворих з цією патологією.

1. Відкриття конференції директором Інституту очних хвороб і тканинної терапії ім. В. П. Філатова, проф., членкор. НАМН України Пасечніковою Н.В.
2. Доповідач проф. Науменко В.О.
3. На засіданні «Патологія рогівки. Кератопластика. Кератопротезування»
4. Д.м.н. Зборовська О. В. з делегатом із Азербайджану Меджидовою С. Р.
5. Президія засідання «Патологія судинної оболонки, сітківки та зорового нерва»: проф. Венгер Л.В., проф. Панченко Н.В., д.м.н. Савко В.В., д.м.н. Зборовська О.В.
6. Доповідачі: Emil Chynn (США), Довжук Т.Н. (Україна)
7. Доповідач Lincoln Lavado Landeo (Перу)

3.4. Впроваджувати новітні методи діагностики, профілактики та операційного лікування глаукоми. Звернути увагу на організацію і проведення диспансерного нагляду хворих на глаукому.

4. ДУ «Інститут очних хвороб і тканинної терапії ім. В. П. Філатова НАМН України»:

4.1. Провести клінічну апробацію кріоконсервованої амніотичної оболонки виробництва Інституту клітинної терапії, м. Київ для лікування хворих із запальною і дистрофічною патологією рогівки.

4.2. 2 рази на рік проводити двотижневі цикли підвищення кваліфікації фахівців-офтальмологів через стажування за темою: «Аномалії рефракції та патологія очорухового апарату».

4.3. 1 раз на рік проводити цикл підвищення кваліфікації для медсестер-ортоптисток на тему: «Плеопто-ортопто-диплоптичне лікування дітей з амбліопією та порушеннями бінокулярного зору»

4.4. Підготувати та направити на обговорення та затвердження до ДП «Державний експертний центр МОЗ України» протокол лікування гемангіоми в молодшому дитячому віці.

4.5. 19–20 травня 2016 року в м. Одесі провести науково-практичну конференцію «Філатовські читання — 2016», що сприяє впровадженню нових технологій в офтальмології, обміну досвідом, залученню клінічних офтальмологів до наукової роботи, підвищенню їх кваліфікації.

ПОПРАВКА

В № 2 «Офтальмологічного журналу» за 2015 год в статтю Якименко С. А. и Амжад Альбин было пропущено резюме. Приносим авторам свои извинения и приводим его полный текст.

The state of tear production in conjunctival-corneal cicatricial xerosis of the eye and possibility of its treatment

S. A. Yakimenko, Amjad Albin

SI «The Filatov Institute of Eye Diseases and Tissue Therapy of NAMS of Ukraine»; Odessa, (Ukraine)

E-mail: ojohiglaz@te.net.ua

The paper presents the results of the study of tear production in patients with the most severe form of the dry eye syndrome — cicatricial xerosis of the eye, depending on the size of the formed symblepharons including both before and after their elimination. It was found that the removal of the eyelid scar adhesions with the eyeball by transplanting mucous lips does not improve tear production and prevents its progression.

A comprehensive treatment with application of anti-inflammatory, dedystrophic, preparations stimulating regeneration and antioxidant drugs tear substituting drugs slightly improves visual acuity of such eyes.

The application of obturators or diathermocoagulation of the lacrimal points slightly improves hydration of the eye. It is shown that the only possible method of vision restoration of patients with cicatricial xerosis of the eye is keratoprosthesis with a preliminary consolidation of the cornea of the mucous lips.

Key words: conjunctival-corneal cicatricial xerosis, keratoprosthesis.